

Světová válka.

1914.

Úvodem.

Rok 1914 bude vždy důležitým mezníkem v dějinách lidstva. Tím rokem dodýchal bývalý klidný vývoj předválečný a lidstvo počalo jíti kružovou cestou světové války, provázené všemi zákeřnými spojeníci. Český národ pocítil tehdy tíhu krutě německé nadvlády, barbarických rozkazů - pokračování muk bělohorských. - Bylo to 29. června, když místní „Sokol“ vřativě se z přerušeneho sletu v Brně oznámili, že byl zavražděn následník trůnu habsburského František Ferdinand a jeho choť v Sarajevu. Čekali jsme všichni, že se něco krvavého, semele. A skutek. Do měsíce vyhlásilo Rakousko válku Srbku, pak Rusku a jiným státům. Za nějaký čas byl celý svět v ohni. Lícíte přičiny a postup událostí mými mým uholem, čtenář spěšně se událostmi, pokud zasáhly do naší obce?

Odjezd vojáků.

V pátek 31. července 1914 došla zpráva o všeobecné mobilisaci. V sobotu odjížděli domobránci z Usobina, v neděli pak nastalo žalostné loučení v Jaroměřicích za mocného vzrušení veškerého obyvatelstva. Nebylo téměř chlapky, již by válka nebyla vyvrála jejího obyvatele. V 10. hod. měl odjet vlak, jenž brance odvázel. Z obce nepřehlédnutelný zástup vyprovázel na nádraží otce, muže, bratry a syny. Musíme ještě dnes obdivovati tu svědomitost a cit k povinnosti tak zákonosné. Opouštějí všichni milý pobyt s drahými, těší je, že se brzy vrátí, vstupují do přeplněného vlaku, který je zaveze do neznáma, kdež strádání, utrpení, bolest nelidské zacházení, zmrzačení ba i smrt čeká. Zazněl signál, poslední „Bohem“ a už odvázel si lhostejně zlezený si asi 250 našich mužů-vojínů za zvuku hudby „Kde domov můj?“ Jakými pocity je? Byli sice vycho-

vání pro rakousku, mnozí však věděli do jaké strašné, bratrovražedné bitvy za zájmy korunovaných hlav a barbar-
ského germánství jsou hráni. Vesnice osiřela, málo zra-
ků zůstalo suchých, všude prázdno — ó, kdybyste věděli
občané, co vás čeká! Toho dne na ospravedlnění vál-
ky nařídil třebas lynč a se třesoucí, přece však krvavý cí-
sař „Franz“, z boží milosti, plod to jedovatého stromu
habsburského, aby byl v kostelích a kazatelů čten manifest Manifest.
„Mým národům.“ Na všech rozech a ve všech veřejných míst-
nostech byl vyvěšen, aby národové poznali „nesmírnou
lásku“ a náklonnost svého mocnáře a statečně se bili.
Všichni poslouchali, četli. Kdyby byli věděli, jak s nimi bu-
de jednáno a do jakých poměrů budou přivedeni,
nikdy by se za „panovníka“ a „boží milosti“ nebyli mod-
lili, zvláště ne za vítězství jeho zbraní — nož, odkud mě-
lo se vstít u většiny toto uvědomění? Byli jsme pro Ra-
kousko Rakouskem dobře vychováni.

Jedinou veslou zájmovostí na počátku války bylo chy- Automobily.
tání automobilů nepřátelských států, které měly speněxi
projíti ústředními velmocemi a Francie do Ruska.
Za vesnicí přes silnici stály žebříňáky, u nich 3 muži s
brokovnicí a 1 chlapec. Obvykle však majitelé „haltova-
ných“ automobilů byli Dr. Bareš a Jevíčka a bývalá hra-
běňka z Opatovic, kteří se ovšem museli „vykoupiti.“ Těm
chlapec, ustanovený k donášení proviantu byl zaměstnán
častěji, „haltovaný“ žebříňákem nejen povoky státu neškodné,
ale i osoby o nichž se šlo, že mají usnání s bedlivou strá-
ží.

Na počátku války po žňových pracích shromažďovaly se Pobožnosti
ženy a dívky ke křížům, aby se modlily za příbuzné ve válce
slící, za vítězství rakouských zbraní a dosažení míru. Dlou-
hé tyto denní pobožnosti plytkého, mělkého obsahu, dle podiv-
ného asketického „rozpoložení“ několika pořadatelů, kona-
né byly regulovány pravidelnými pobožnostmi dvakrát
týdně ve filiálním kostele konanými.

Veliké krvavé ztráty v prvních bitvách doplněny byly poč- Odvody.
níkem 1893. na jaře odvedeným a koncem srpna povolá-

Padlí.

ným a ročníkem 1894. povolány koncem září, celkem 38 odvedenců. A již hlášeny jsou první ztráty týkající se naší obce, jež přiváděly mnohé v zoufalství. Již mi započala smrt své triumfy. Pokud došly úřední

zprávy, padli na bojiště v r. 1914.

1. Továrek František naroz. 1892, příj. pl. čís 93, padl 5/9 u Krasnika
2. Steffan Rudolf naroz. 1881, P.m. prop. č. 16., 11/9. v Rus. Polsku
3. Vašíček Konrád " 1892, úřed. voj. posty, 9/9. zemřel v Sarajevě
4. Peka Jan " 1882 P. h. č. 54, 22-26/10 u Politznu se ztratil
5. Pichový Blažej " 1891 P. h. č. 93, 6-7/11. v Polsku
6. Nedroutek Josef " 1876 P. h. č. 32, 19-24/11. u Malt. Księżnice v R. P.
7. Popelák František " 1893, P. h. č. 13, 13/11. u Krievoploty v Rus. P.
8. Vašíček František " 1883 P. h. č. 1, 12/11. u Laxce (ztratil se)
9. Popelák Bedř. " 1893. P. h. č. 93 se ztratil v Polsku.

Dodávky.

Přicházely rozkazy na dodávky pro vojsko. Jaroměřice dodaly 10 q pšenice, 160 q žita a 50 q ječmene. Odvedeno bylo 33 koní. Ženám a dětkám namukovaným vyplácely se podpory měsíčně. (Do obce přišlo měs. 9.000 Kč.) Bylo to hodně záviru a pomluvy, každý dostal podporu člověk majetnější.

Obecní výbor.

Správu obce vedlo následující obecní zastupitelstvo:

starosta: Bedř. Schmeider, radní: Posedla Josef, Peka Jan, Frant. Nedroutek, Lexula Frant, výbor: Dr. Křípický, Kubín Frant, Dymítal Ant, Mackerle Fabian, Vlk Alois, Komner František, Gracka Josef, Kuba Josef, Valenta Vinc, Greč Jan, Grejs Frant, Lam. Tědžek, Dír V., Jan Dymítal, Jan Toman, Litor Komner, Hartlíček Š., Hlouček Š.

Tajemníkem obecním byl Jerol Frantisek.

Strach před

Rusy.

Úroda prvního roku válečného byla velmi krásná, obilí po žních lacino nakoupení stalo se předmětem zbohatnutí lichvářů (Židi), kteří po vzestupu cen veliké sumy vydělávali. Do vánoce stouply ceny nepatrně.

Na podzim, když Rusové zmocnili se celé Halice a táhli ke Krakovu, nastal u nás veliký strach a shon, s uschováváním potravin. Lichla se u nás totiž pověst, že rakouské vojsko bude ustupovati všude na Moravu, že Rusi přijdou k nám a že nám vše budou brát.

Lidé kopali skryš a schovávali do nich hlavně mouku a pšedlo. Mnozí však, nemohouce již tenkrát dočkat konce války, říkali: „Jenom ať přendo, pudem s něma, šak sò Slovani! Ať je tomu konec.“ Rusové byli (10. XII.) v t. r. osvobodovací bitvě u Limanové odraženi a ustoupili za Dunajec, vpád jejich na Moravu, respektive do Jaroměřic byl zastehnán, ale skryš, pokud nebyly zabráněny, prospěly velmi, jak se později čtenář doví.

Školní mládež armádě pomáhala. Žáci museli vědět o hrdinných činech našich vojáků a pomáhati jim prakticky. Místo vyučování bylo nařízeno sbírati ostružinové listy vojákuům na čaj. Z bavlny prodávaných rakouských „Cervenným Křížem“ dodané pletly žačky rukavice, punčochy, ponožky, nátepručky a j. věci proti zimě, z papíru vystřihovaly vložky do bot.

O žních a podzimních pracích polních řídily vše většinou ženy, hospodáři odcházeli na vojnu. Musíme jim doznati, že se uplatnily, že při zkoušce té obstály.

Následkem nedostatku lokomotiv, železničních vozů a vagonů, jež zabrány byly pro potřeby vojska, ztěženo bylo velmi spojení Jaroměřic s ostatním světem. Na dráze Skalice - Borkovice - Chornice zrušeny byly dvě jízdny (dopskane do Skalice - odpoč. zpět), na trati Prostějov - Třebovice rovněž tak. Vlaky křídka jely dle jízdního řádu a stávalo se často, že cestující musel proseděti dlouhé hodiny v čekárnách, než získal spojení. Stávalo se, že cesta, jež mohla býti v jednom dni za normálních poměrů vykonána, trvala několik dní. Plasti takového cestování zakusili příbuzní vojáků, jezdící je do měst navštívit a jídlem (hlavně v dalších letech) opatřiti. A ke všemu bylo jim někdy setkání s příbuzným v kasárnách odepřeno a rozmluva znemožněna. Za slušný úplatek se však dostal všude. (Viz následující léta.)

Škola

Doprava.

